

Veckningar
och
Lönor

UR
SKÅNSKA FOLKENS
LIF

LUND
J. M. K. Gleerup

Veckningar
och
Döner

UR

SKÅNSKA ALLMOGENS

LIF

1875
C. W. K. Gleerup
1875

TECKNINGAR OCH TONER

UR

SKÅNSKA ALLMOGENS LIF,

UTGIFNA

AF

SKÅNSKA LANDSMÅLSFÖRENINGEN.

LUND, C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG.

LUND 1889.

BERLINGSKA BOKTRYCKERI- OCH STILGJUTERI-AKTIEBOLAGET.

Höstterminen 1875 bildades af studenter inom Skånska nationen i Lund en s. k. Skånsk Landsmålsförening, hvars uppgift skulle blifva att »söka lära känna Skånska folklynnnet, sådant det i sång och sägen, i egendomliga seder och bruk, i dansar, lekar, ordspråk, gåtor m. m. samt framför allt i allmogemålet afspeglar sig». Sedan Föreningen under en tolf-årig tillvaro sökt efter bästa förmåga främja denna sin uppgift och derunder tidtals till de Svenska Landsmålsföreningarnas tidskrift lemnat en del bidrag*), väcktes förslag att i ett särskildt häfte offentliggöra ett urval ur de delvis ganska betydande samlingarna.

Då den del af Föreningens samlingar, som omfattar »egendomliga seder och bruk, dansar, lekar, ordspråk och gåtor», skulle kräfvat komplettering och grundligare utarbetning för att kunna offentliggöras, beslöt man att för närvarande medtaga endast *sagor och sägner, visor och musik samt folklifsskildringar*.

En del af de sagor, sägner och visor, som nu meddelas, äro visserligen bekanta från föregående arbeten (af Eva Wigström, Afzelius och Geijer); men då ofta ganska väsentliga olikheter förefinnas mellan redan utgifna uppteckningar och de nu föreliggande, som af Föreningens medlemmar sjelfstän-

*) För närvarande är under utgifning i nämnda tidskrift en af Skånska Landsmålsföreningen inlemnad större samling folkmusik.

digt gjorts efter folkets eget föredrag, så har Föreningen ej tvekat att medtaga dem. I något fall har en visa meddelats för melodiens skull.

Bidragen äro lemnade af följande föreningsmedlemmar:

Stud. *Per Larsson*: afdelningen *sagor* och *sånger* (utom sången om Risebjer, som inlemnats af Skollärare *Medock* i Malmö) samt *visor*, Stud. *Nils Andersson*: *visor* samt afdelningen *Folkmusik* (utom *Träskovalsen*, som inlemnats af Fru *Ström*, Everlöf), e. o. Biblioteksamanuensens *Anders Malm*: *visor*, Stud. *Lars Rydner*: »När där komm frammade ti Pär Hans», Stud. *Lars Nyrup*: »Ola »Bäss-i-månngs» raissa åd Smaullen», Stud. *Oskar Lundgren*: »Naur Lille Olan skolle ud å arva», Redaktör *Henrik Wranér*: »Den tröjan byckj der ingja böjsor au».

Dessutom har Fil. Kand. *Axel Ramm* meddelat visan om *Herr Holger*.

Den stafning, som användts i bidragen på folkmål, afser att i möjligaste mån afspegla folkets uttal, så vidt sådant med våra vanliga bokstafsformer låter sig göra. Hvert tecken utläses med sitt eget ljud (sålunda t. ex. *gött* godt, med *g*-, ej med *j*-ljud; *människa* afser annat uttal än *männesja*). *Sje*-ljudet betecknas med *sj*, *tje*-ljudet med *tj*, *äng*-ljudet med *ng*, utom före *k*, der det betecknas med *n*. Med *nj* tecknas det veka näsljud, som i vissa mål finnes t. ex. i *jarⁿinj* gerning, *innj* in, *synnj* synd; framför *tj* har detta ljud tecknats med *n*. Bokstafven *w* (eng. *w*) utläses ungefär som *o*, t. ex. *woa* »vovva», *kwäll* qväll; *u* afser alltid vokalljudet i riksspråkets *djup*, *o* det i *bo*. För det djupa *a*-ljudet i riksspråkets *hat* och det öppna *ö*-ljudet i *björn* hafva begagnats något gröfre typer (*a*, *ö*). Smärre ljudskiftningar i de olika målen hafva lemnats obetecknade. Dubbelskrifvet konsonanttecken utvisar, att föregående vokal är kort.

Öfverflyttningen till allmogemål af de inlemnade bidragen har gjorts på ort och ställe, der dessa upptecknats, af *Per*

Larsson (sidd. 3—14 och 33—38) samt *Anders Malm*, hvilken senare äfven i samråd med författarne tillagt noterna under texten samt öfriga upplysningar. — Det språk, som folket i visor allmänneligen nyttjar, är en blandning af eget mål och riksspråk. Här hafva ordformerna i regel öfverförts till detta senare; dock har i visorna 14—18 landsmålet bibehållits, alldenstund det i dessa varit jemförelsevis förherskande.

Folkdanserna äro — kanske något olämpligt — ordnade efter de olika i musikbilagan nämnda byspelmän, efter hvilka melodierna upptecknats.

Med åtskilliga brister i redaktionen, beroende på flera omständigheter, anhålles om benäget öfverseende.

Lund i Dec. 1888.

För Skånska Landsmålsföreningen
Anders Malm.

Innehåll.

Sagor.

Dänn färtröllade dränjen	sid.	3.
Grådals dåtra	»	6.
Svänn Orädder	»	8.
Pågen såmm fe kånngens dåtter te sia löjnn	»	12.
Knös	»	14.

Sågner.

Om Romeleklint	»	23.
Om Billebjer	»	27.
Om Frualid	»	29.
Om Risebjer	»	30.
Drottning Margareta	»	33.
Prosten Albrekt Rafn i Vomb	»	»
Joakim Ehrenbusch	»	36.
Rutger Maclean	»	37.
Trolle-slågtens ursprung	»	38.

Visor.

1. Herr Peder	»	41.
2. Herr Hurtig	»	42.
3. Necken och Jungfrun	»	44.
4. Jungfrun och Necken	»	45.
5. Svinaherden	»	47.
6. Jungfrun i blåa skogen	»	49.
7. »Jag vet mig så grant, hvar min käraste hon bor»	»	50.
8. Jefta	»	51.
9. Skapelsevisan	»	53.
10. »Nu få vi intet mera af denna verlden ut»	»	55.
11. Kärleksvisa	»	56.
12. Sjömansvisa	»	57.
13. »Lasses Karnas visa»	»	58.
14. Visa om Wrangel	»	59.
15. »Dybecksvisan«	»	61.

16. »Gud hjelpe och Gud tröste mig»	sid.	63.
17. Galtavisan	»	65.
18. Tjarrinjavisan	»	66.
Herr Holger	»	68.

Folklifsskildringar.

När där kamm frammade ti Pär Hans	»	81.
Ola »Båss-i-månngs» raissa åd Smaullen	»	88.
Naur Lille Olan skolle ud å arva	»	101.
Den tröjan byckj der ingja böjsor au	»	107.

Folkmusik.

Visor 1—18	Bil. sid.	1—9.
Vallåtar 1—2	» »	9—10.
Folkdanser: LORENS BROLIN: Polskor (3), Valser (2), Bränvinspolka, Kadrilj	» »	11—16.
OLA PERSSON: Polskor (3), Valser (2), Tosingadansen, Ryska polskan, Hoppvals	» »	17—23.
NILS MÅRTENSSON: Polskor (3), Valser (2), Bränvinsdans, Kadrilj	» »	24—29.
ANDERS JEPSSON: Polskor (2), Vals, Örfiladansen, Bohus' belägring	» »	29—33.
PER MUNKBERG: (Polskor (5), Valser (3))	» »	33—39.
MÅNS ANDERSSON: Vals, Träskovalsen, Hoppvals	» »	39—41.
ANDERS MÅRTENSSON: Polska, Vals, Bränvinspolska, Birenbomskan	» »	41—43.
OLA LANS: Valser (2), Körepolska	» »	44—45.
NILS SVENSSON: Vals, Marsch	» »	46—47.
UR DYBECKS GÅRDS ARKIV: Vipperedansen	» »	48.

Rättelser:

Sid. 12 r. 1 uppfir. står *löjnn*; bör vara *löjnn*.

» 63 » 7 nedifr. » *1M*; » » 16.

» 82 » 5 » » *lön-luden*; » » *lön = luden*.

Å sid. 26 r. 1 nedifr. är *n* bortfallet i *häpen* och å sid. 96 r. 2 uppfir. likaledes *i* bortfallet efter drygast. Numret 19 framför *Vallåtar* i musikbilagan utgår.

Visor.

1. Herr Peder.

Såårestad, Ljunits härad.

Herr Peder han tjente på konungens gård
För penningar och välskurna kläder;
Så litet han åt och så litet han drack,
Han sörjde allra mest för sin kära.

Herr Peder han följde sin herre till sängs,
Han gjorde sin tjenst som han borde,
Sen fråga han sig lof till att rida litet bort,
Han hade sport sin käraste var sjuker.

»Huru är din kära så hårdeligen sjuk,
Bed Herren han lindrar hennes qvida,
Att hon måtte komma till sin helsa igen
Och lefva allt invid din sida».

Herr Peder han gick sig åt stenstallen in,
Han klappade Blacken på länden,
Han sadlade honom med rödan gullsal
Och betsel med silkegehängen.

Sen rider han sig de vägarne fram,
De vägar voro vilse till att rida;
Vägen var lång och skogen var trång,
Men foglarne på qvistarne de qvittra.

Så rider han sig ett stycke bättre fram,
Der mötte han kärastens broder,
Så frågade han till kärasten sin
Och sedan till fader och moder.

»Fader och moder de må fulla¹⁾ väl,
Men kärasten hon ligger i dvala;
Kommer inte du, förrän hanen han gal,
Så får du aldrig med henne tala».

Så rider han sig ett stycke bättre fram,
Der binder han hästen vid stättan,
Så gångar han sig åt jungfrubur,
Der herrar och jungfrur de gråta.

Sen rider han sig ett stycke bättre fram,
Der binder han hästen vid grinden,
Sen gångar han sig åt stenstugan in,
Der fick han se sin käraste ligga kladder.

Han klappade henne på snöhvitan kind,
Som förr varit rosenderöder.

»Ack, Herre Gud nåde mig arme ungersven,
Som nu skall se min kära ligga döder!»

»Ack, kära ni min herre, I gifven Er till tröst!
I kunnen Er en annan utvälja.»

»Ja, välja månde jag, hvar jag välja vill,
Men aldrig så får jag hennes like.

Hennes like det fins ej i detta land
Ej heller i sju konungariken.

Hennes böner de voro så starka till Gud.
I himmelen der skola vi mötas.»

2. Herr Hurtig.

Snårestad, Ljunits härad.

Jag var väl inte mer än på mitt fjortonde år,
Då jag till Dannemark for;
Det gjorde jag allt för min lilla fästemö,
För hon skulle växa och bli stor.

¹⁾ fullkomligt.

Hurtig han gångar sig åt kammaren in,
Han kammar och han krusar upp sitt hår.
»I morgon får jag bref från min lilla fästemö,
Eller också får jag sändningabåd».

De brefven de kommo båd hastigt och fort
Och sändningabåden dernäst;
Men uti de bref stodo elaka ord,
Att jungfrun hade korgen honom skänkt.

Hurtig han gångar sig åt kammaren in,
Han vrider sina händer uti blod.
»Ja, förrän jag skall mista min lilla fästemö,
Förr skall jag dö i strumpor och i skor».

Hurtig han gångar sig åt stenstallen in,
Han klappade gångaren på länd,
Han sadlade honom med rödan gullsal
Och betsel med silfvergehäng.

Hurtig han kastar sig på gångaren grå,
Han rider uti fly och i fläng,
Och innan de visste ett ord derutaf,
Så stod han på brudegummens gård.

»God dag, si god dag, du stolte brogeman ¹⁾!
God dag, ni brudemänner fem!
Hur står det nu till med min lilla fästemö?
Har hon sofvit hos sin käraste än?»

»Nej, inte har hon sofvit hos sin käraste än,
Hon är hvarken hviter eller röd.
Men I måtten vara utaf främmande land
Eller också hennes fästeman.»

¹⁾ brudgum.

Hurtig han gångar sig åt kammaren in,
Han gjorde sina komplimenter till.

»Ack, sitter du här, min lilla fästemö,
Med äkta gullkronan så nätt!

I fjor var du liksom en vallnuaros ¹⁾,
Ja, liksom ett rosendebblad,
Men i år är du liksom ett fikonaträd,
Som bladen äro fallna utaf».

Jungfrun hon gångar sig åt kammaren in,
Hon lade af sin gyllene skrud.

»Ack, hade jag visst allrakäraasten var till,
Så skulle jag i dag ej stått brud!»

Hurtig han kastar sig på gångaren grå
Och tager sin lilla fästemö.

»Ja, skam skall du ha för hvar endaste natt,
Som jag hafver sofvit allen!

Adjö och farväl, du stolte brogeman!

Adjö, ni brudemänner fem!

Ja, skam skall ni ha för hvar endaste natt,
Som jag hafver sofvit allen!»

3. Necken och Jungfrun.

Öremölla, Wemmenhögs härad.

:||: Der bodde en herre vid Östravall-led, :||:
Han hade tre döttrar, ja granna voro de.
För den äran.

Den ena var så dägelig, den andra var så grann,
Den tredje hon sade: »jag vill ej hafva man».

¹⁾ vallmöblomma.

Och fram kom der en herre, så däglig och så grann,
Hon önskte att det vore hennes kära fästeman.

Jungfrun gick åt kammaren, hon kamma upp sitt hår,
Och efter gick den herren med gullkronan på.

»Lyster sköna jungfrun ta till kyrkan i dag?
Och sjelfver vill jag vara här kusken i dag».

Jungfrun satte sig uppå förgyllande vagn,
Så körde han henne så högt uppåt land.

»Ack kära ni, min herre, I kören ej så fort,
För mina små timmer är af silke så gjordt»¹⁾).

»Jag vånnas²⁾ dina timmer var af jern och af stål,
För aldrig skall du komma på landjord att gå».

Han körde öfver backar, han körde öfver led,
Så välte han henne uti elfven så bred.

Der stodo två systrar på hvita sand och grät,
De hörde, hur hon sväfva öfver böljan den blå.

::: »För mig så gråter fader, för mig så gråter mor, :::
För mig så gråter systrar och så min lille bror.»
För den äran.

4. Jungfrun och Necken.

Hofterup, Harjagers härad.

Så tager jag min bössa och så min lille hund,
Spatserade jag mig uti rosendelund.
Det var väl uti sommaren den sköna.

Och när som jag kommit i rosendelund,
Der mötte mig en jungfru så fager och så fin,
Hon stannade och tog mig uti handen.

¹⁾ Meningen oklar. ²⁾ frågar ej efter om också.

»Kom, låt oss plocka rosor båd hvita och blå,
Och sedan bädda vi oss en säng deruppå,
Och sedan lägga vi oss till att sofva!»

Vi lade oss att sofva, men sömnen var ej lång,
Vi talte fast mer om vårt kärlighetsband,
Som vi emellan oss skulle binda.

Och jungfrun går på golfvvet, hon slarfvvar upp sitt hår.
»Jag är väl likså god jungfru som jag var i går,
Fast jag har sofvit ungersven så nära».

Och ungersven tog jungfrun och lade på sin arm.
»Kom, låt oss sofva länge, medan sängen den är varm,
Kom, låt oss sofva intill ljusan dager».

»Det är väl inte dager, fast Eder synes så,
Det är den lilla stjernan, som för dagen plägar gå.
Hon lyser öfver berg och djupa dalar».

Och jungfrun går på golfvvet, hon suckade och grät.
»Gud nåde mig arma jungfru för de ord jag talte i går!
Nu hafver jag min ära förlorat».

»Och när ska vi tillaga, och när ska vi tillre,
Och när ska vi vänner och fränder till oss be,
Och när så ska vi bröllopet hålla?»

»Och sjelf må du tillaga och sjelf må du tillre,
Och sjelf må du vänner och fränder till dig be,
Och sjelfver må du bröllopet hålla.

Jag är väl ingen ungersven, fast Eder synes så,
Jag är en näktergal under himlen den blå,
Jag bygger mina burar under skyar.

Jag bygger mina burar allt under en bro,
Der ingen sjöman hvarken kan segla eller ro,
Ej heller någon ta herberg om natten».

Och ungersven han flyger så långt ut på vann,
Han lemnade skön jungfru på snöhvitan sand,
Hon fälde så många tårar uppå kinder.

5. Svinaherden.

Snårestad, Ljunits härad.

Svinaherden stod på höhjällen och sang:

»Krist gifve att jag hade prinsessan i min famn!»

Vi ska föra våra runor så väl med den äran.

Ormen låg bak busken och lyddes deruppå.

Hvem kan veta huru lyckan den hon går?

Om aftonen serla; när natt faller på,

Lyster det prinsessan till svinaherden gå.

Hon bankar på dörren med fingrarna små.

»Statt upp, svinaherde, tag låsen ifrå!»

»Slätt ingen så hafver jag stämma utsatt,

Slätt ingen så släpper jag in i natt»

Prinsessan hon sticknar vid svinaherdens ord,

Tog uti dörren, så låsen sprang ifrå.

Prinsessan hon satte sig uppå ena stol.

»Statt upp, svinaherde, drag af mina skor!»

»Jag är ju en kungason i Engeland så god,

Slätt inte drar jag af dig hvarken strumpor eller skor».

Prinsessan hon sticknar vid svinaherdens ord,

Hon sprang upp i sängen med strumpor och skor.

»Får jag inte lof njuta freden för dig,

Så skall jag gå till kungen och klaga på dig».

»Du må gerna klaga, hvar du klaga må,
Jag skall vara nära och svara deruppå».

Om morgonen bittida, när dag faller på,
Lyster det svinherden till konungen att gå.

»Nådigaste majestät, jag ber dig om lof
Att lägga en klagan inför dig. Hör på!

Om dagen går jag vall med svinena din,
Om natt får jag ej sofva för dotteren din».

Konungen ropar prinsessan till sig.
»Svinherden hafver lagt klagan uppå dig».

»Ja, visst är det sant att jag till honom gick,
Men aldrig en god vilje af honom jag fick.

Visst är det sant att jag hos honom låg,
Men aldrig ett godt ord jag af honom har fått».

Svinherden drog af sig sin trasige rock,
Så stod han silkeklädder ifrå tå och till topp.

Svinherden drog af sig sina slarfviga skor,
Stora demantspännen han i golvet för sig slog.

»Jag är visst ej svinherde, fast eder tyckes så,
Jag är den bästa kungason i Engeland månd bo».

»Är du den bästa kungason i Engeland månd bo,
Så halfva mitt rike det skall du visst få».

Så tog han prinsessan så vänligt i sin famn
Och skänkte henne gullkrona och drottninganamn.
Vi ska föra våra runor så väl med den äran.

6. Jungfrun i blåa skogen.

Hofterup, Harjagers härad.

Och jungfrun hon skulle sig åt vakerstugan gå.

För linden hon dammar i lunden.

Så tog hon den vägen åt skogen den blå.

För då vardt hon i villa skogen kommen.

Och när som hon kom uti rosendelund,

Så möter hon grå ulfven i samma den stund.

»Du lille grå ulf, du biter intet mig!

En gödfeter ko vill jag gifva dig».

»En gödfeter ko den passar jag ej på,

Ditt unga lif och blod det måste nu gå».

»Du lille grå ulf, du biter intet mig!

En siltbunden knif vill jag gifva dig».

»En siltbunden knif den passar jag ej på,

Ditt unga lif och blod det måste nu gå».

»Du lille grå ulf, du biter intet mig!

Min röda gullkrona vill jag gifva dig».

»Din röda gullkrona den passar jag ej på,

Ditt unga lif och blod det måste nu gå».

Och jungfrun hon stiger allt upp i en ek,

Och ulfven han gick under trädet och skrek.

Men ulfven han lade sig och roten afbet,

Och roten flög upp och toppen föll ned.

Och jungfrun gaf upp ett ryseligt skrik,

Det hörde herr Peder

Herr Peder han kastar sig på gångaren röd,
Han red väl litet fortare än falcken han flög.

Och när som han kom uti skogen in,
Hennes hvita flor det hängde allt uppå en gren.

Och när som han kom uti rosendelund,
Så möter han ulfven med fostret i sin mund.

Och när som han kom till platsen fram,
Så var der intet mer än en blodiger arm.

»Gud nåde, Gud råde mig arme ungersven!»

För linden hon dammar i lunden.

»Min jungfru är borta, min häst är förränd».

För då vardt hon i villa skogen kommen.

7. „Jag vet mig så grant, hvar min käraste hon bor“.

Hofterup, Harjagers härad.

Jag vet mig så grant, hvar min käraste hon bor,
Hon bor uti skogen allt under en lind.

Och en liten ljung.

Allt uti den skogen der står ett hus,
Der sitter min käraste och brinner vaxljus.

Allt uti det huset der står en säng,
Allt under den sängen der rinner en bäck.

Allt uti den bäcken der står två fat,
Det ena var demanter, det andra var guld.

Demanter dem liknar jag vid min mö,
För henne så vill jag båd lefva och dö».

Och guld det liknar jag vid mig sjelf,
Krist gifve jag fick vara hos min käraste i qväll!
Och en liten ljung.

8. Jefta.

Hofterup, Harjagers härad.

Det hände sig Jefta, den väldige man,
Som aldrig var vand till att sofva,
Han en gång drog bort uti främmande land
En seger öfver Ammon att vinna.
Ja, när han drog ut,
Då gjorde han Gud
Ett löfte, som ej var att lofva.

Han sade till Herren: »Så sant som jag får
En seger öfver Ammon att vinna,
Hvad först genom dörren det mig till mötes går,
Det skall du ha till offer att hemta.
Eh vad det då är,
Eh vad namn det bär,
Det skall du ha till offer att hemta».

Jefta drog bort uti främmande land
En seger öfver Ammon att vinna.

— — — — —
— — — — —

Han slog hvad der fans,
En seger han vann,
De tjugo köpstäder han vunnit.

Jefta drog hem till sitt land igen,
Han var glad öfver hvad han hade vunnit,
Han tänkte sin dotter att deraf få gagn,
Men det blef i sorgene bundet.
Ja, han var så glad
Hvar endaste dag,
Men det blef i sorgene bundet.

Hon mötte sin fader med trummor och spel,
Med hvarendaste dotter och piga;
Ej söner, ej döttrar der fans mera till,
Hvad skulle nu fadern väl säga?
»Ack dotter, ack mö,
Så skall du nu dö
Uti din jungfruglädje!

Ack käraste dotter, hvi böjer du mig
Till jorden med sorg och olycka!
Det ord, som utgångit, nu gäller för dig,
Det vill jag inför Herren aldrig rygga.
Du var i mitt hus
Mitt endaste ljus,
Gud nåde mig, nu får det slockna.»

Han ref sina kläder i sönder af sorg,
Han sang en beklagelig visa:
»Nu har jag förlorat mitt endaste barn,
Min glädje, min krans och min krona!
Ack dotter, ack mö,
Så skall du nu dö!
Ack, om jag dig kunde få skona!»

Hon svarar sin fader allt strax på den stund,
Hon kastar ifrån sig sin trumma.

»De ord, som utgångit utaf Eder mund,

Dem vill jag inför Herren bekomma.

Jag vill med fritt mod

Mitt jungfrublod

Uppoffra min Frälsare fromma.

Ett beder jag Eder, min käraste far,

Om I viljen detta tillstädja:

Må jag få ta mina jemlikar med mig

Och sedan uppå bergena träda!»

Hvad ord der blef taldt, hvad tårar der rann,

Det fins ej i skriftene skrifvet.

Hvad mer med den jungfrun blef handladt och gjordt,

Det fins ej i skriftene skrifvet,

Men att hon blef gifven döden uti våld

För det, hon ej hade bedrifvit.

De gråta den mö,

Som så skulle dö

Uti sin jungfruglädje.

9. Skapelsevisan.

(Adamsvisan.)

Hofterup, Harjagers härad.

Ack Herren Gud Fader i himmelen bor,
Han är visst en konung så mächtig och stor,
En Herre öfver lefvande och döda.

Först skapade Gud verlden, sen gaf han henne ljus,
Sen skapte han foglar och allehanda djur
Och allt hvad i verlden månde vara.

Du såg i din allmagt att verlden skulle bli,
Så tänkte du dig om: »hvem skall bo deruti? —
Mig lyster det en menniska att skapa.»

Sen skapade Gud Adam i paradiset in,
Att han skulle råda öfver alla dessa ting
Så när som kunskapsträdet allena.

»Ack Herre, huru länge skall jag ensammen gå?
Jag hafver slätt ingen att förlita mig uppå,
Mig synes tiden långsam att vara.»

Och Gud lade Adam i en sömn, som var djup,
Så tog han ett reffen af Adams sido ut;
Deraf skapar Gud ena qvinna.

När Adam uppvaknade af sömnen, der han låg,
I vägen en qvinna för honom mände stå,
Den honom utaf hjertat mänd behaga.

Eva klappar Adam på rödhvitan kind.
»Kom, låtom oss gånga i paradiset in,
De blader och de blommor att beskåda!»

När Adam han kom uti paradiset in,
Då ormen han klef strax upp i en gren,
Och äppet han till jorden nedfælde.

Och Eva tog äppet och bet derutaf,
Så gaf hon det åt Adam, han gjorde likaså,
Och båda så blefvo de nakna.

»Kom, låtom oss gånga till fikonaträn,
Att bryta oss qvistar att skyla våra knän!»
Du skämdes och blygdes för hvarandra.

När Gud kom till Adam i paradiset in:
»Du Adam, du Adam, du syndafulle man,
Hvi är du blifven så naken?»

Och Adam han svarade med gråtande röst:

»Den qvinna, du gaf mig till huggnad och tröst,
Gaf mig af kunskapsträdet att äta.»

Då bannade Gud Adam i första bann:

»Din säd skall du skörda med mycket arbet fram,
Uti din blodssvett skall du dig nära.»

Då bannade Gud Eva i andra bann:

»Din barn skall du föda med mycken vända fram
Dig och din själ till stor fara.»

Så bannade Gud ormen i tredje bann:

»På din buk skall du krypa och lida mycken tvång,
På din buk skall du kräla på jorden.»

10. „Nu få vi intet mera af denna verlden ut“.

Hofterup, Harjagers härad.

Nu få vi intet mera af denna verlden ut
Än fyra kistebräder och så en svepeduk.
Men hafva vi tjent Gud, så få vi himmelrike.

Så bära de oss genom dörrarna ut,
Sen lägga de på oss en ögonaklut.

Sen bära de oss uppå kyrkovägen fram,
Der ringa de med klockor, der klingar englasång.

Sen sätta de oss neder i den svartaste jord,
Der lyser ingen måne, der skiner ingen sol.

Sen ösa de på oss båd sand och sten,
Så få vi väl hvila våra tröttaste ben.

Sen lägga de på oss den grönaste torf,
Så få vi väl glädje för allan vår sorg.

I himmelen, i himmelen der sättes upp en säng,
Lycksalig är den själen, som visst får ega den.
Men hafva vi tjent Gud, så få vi himmelrike.

11. **Kärleksvisa.**

Hofterup, Harjagers härad.

Nu vintern har ändat och sommaren begynner,
Och alla blad och blommor de gro,
Och liljan under träden uti dalarne upprinner,
Och dufvan uti ekarna bor.

Lärkan och andra foglar små
De sjunga ock i luften så väl,
De höra icke upp förr än mörkaste qväll.

Blodet det röres i alla mina ådror,
Och hjertat det svider i mitt bröst,
För inte jag fick ega den lilla förmånen,
Som jag i min ungdom har hyst.
Men ett är det, som grämjar mig än,
Att jag skall taga afsked från den,
Som jag här i verlden har utvalt till vän.

Mina tankar de fara så vida kring i verlden
Och fästa sig på mångahanda ting.
Jag ser uppå den ena, jag ser uppå den andra,
Men ingen, som faller i mitt sinn,
Förr än jag dina ögon fick se,
Då tändes upp stor kärlek i mig.
Jag önskar att jag finge lefva med dig.

12 Sjömansvisa.

Hofterup, Harjagers härad.

:||: Ack, hvad himmelen synes vara mulen! :||:
Men han blifver väl en gång klar.

Ack, hvad stjernorna på himlen synas dunkla!
Men de få väl en gång deras glans.

Ack, hvad skyarne på himmelen de vanka!
Så vanka vi ibland böljornas mängd.

Ingen vet hvad en sjöman mände döja ¹⁾,
Utan Gud uti himmelen.

Min likprocess den blifver ganska ringa
Allt med de fiskar, som strimma ²⁾ uti sjön.

Allt med en säck och en jernkula
Så nedsänkes jag i hafsens djup.

Adjö, farväl med min fader och min moder,
Adjö, farväl med mina syskon små.

:||: Adjö, farväl med alla Sveriges gränser, :||:
Adjö, farväl, min utvaldaste vän.

¹⁾ utstå. ²⁾ d. v. s. stimma.

13. „Lasses Karnas visa“.

(De fyra sista stroferna äro ett på 1850-talet af pigan Karna Lassdotter i Hunnestad, Skårby-socken, Ljunits härad, diktadt tillägg till en bekant folkvisa).

Snårestad, Ljunits härad.

Som solen allt uppå himmelen klar
Hon skyndar till sitt rum,
Ja, så gör ock jag till dig min lille vän
Hvar timma och hvar stund.

Om en dag han vore månader lång
Och månaden som ett år,
Ja visst gör det mig en stor, hjertelig sorg,
Om jag dig aldrig får.

Jag hafver den äran till att fråga dig,
Om du förskjuter mig.
Nu har jag ingen ro hvarken natt eller dag
Till att mer förvänta på dig.

Ack, lossa mig ur de bojor,
Som fångsla hjertat mitt! —
Vill du inte sjelfver lossa dig ut,
Så blir du dem aldrig qvitt.

Om himmelen hade mig detta sagt,
Så hade jag det aldrig trott,
Att en sådan stor otrogenhet
Skulle uti ditt hjerta bo.

Och skam för den, som så falsker är,
Som håller en annan kär,
Den liknar jag vid de vildaste djur,
Som uti skogen är.

14. Visa om Wrangel.

Örsjö, Wemmenhögs härad.

Vrånngel han sade till hustrun sin:

»Nu e rågen mogen,
Nu vill vi åss en pia leja
Ämm vi konne få en trogen».
Kripp i vrån
Stromperna vita
Tridåmma tre
Ragade galta
Snäller en gånng
Påskamarn
Vällinjen lätt si vrida ¹⁾).

Vrånngel hann sade till pian fin:

»Vill du mig tjena?
Jag vill jiva dig kásst åck lön,
Såmm andra piger fårtjena».

»Du ska ji mi en klänninj ny
Å därti fämmtan gollrinnja
Fårr vär en gånng ja går po din går,
Så ska di rinnjana klinnja.

Du ska ji mi en särtj i lunn ²⁾
Me fämmtan alna ti ärmer,
Hann ska vara bode vi å si,
Så hann kann mi varma.

¹⁾ Rad 5—10 ett meningslöst omqvåde. ²⁾ lön.

Du ska ji mi en stud i lunn
Å dänn ska vara bråged ¹⁾,
De nena ²⁾ horned ska stå rätt ud,
De andra i fämmtan kråga.

Du ska ji mi tål tunnjer ru ³⁾
Vär dänn gånng du kastar,
Du ska ji mi tål vala sill
Vär dänn maren ja fastar.

Du ska ji mi tål kager brö
Vär dänn gånng du bagar,
Du ska ji mi tål marker smör
Uppå varje kaga.

Du ska ji mi tål kanner öl
Vär kväll ja går ti sänja,
Du ska håla mi sänjalav
Me tål rasska dränja».

Vrångel han horrar ⁴⁾ sin gånngare ämm,
Jore kåss ⁵⁾ po vär mans järe ⁶⁾.
»Hín hann motte dänn pian ha,
Hin motte hinnje bejära».
Kripp i vrån
Stromperna vita
Tridåmma tre
Ragade galta
Snäller en gånng
Påskamarn
Vällinjen lätt si vrida.

¹⁾ brokig. ²⁾ ena. ³⁾ råg. ⁴⁾ svånger. ⁵⁾ kors. ⁶⁾ gärde.

15. "Dybecksvisan".

Denna visa diktades på 1820-talet af Dybecks hofveridringar vid ett tillfälle, då gårdens inspektor, Krona, firade sin födelsedag. Denne härstammade från Småland och var mycket hatad af godsets underlydande. I en annan visa diktad om samme person heter det: »Jag ynkar Smålands norra hörn, Som skall ta mot en sådan björn, En sådan tjuvfabuse, Allt väl, Han äter folk ur huse, Ni förstår mig väl». Dybeck bestod vid denna tid af två (nu mera sammanslagna) »parter» med hvar sin egare. Folket på de båda gårdarne kallade hvarandra efter dessas tidigare egare, Ehrensparre och Gyllenkrok, för «sparrar och krok» eller med en ordlek för «sparfvar och kråkor» («spårra å kråger»). — »Krågepartens» ladufogde, Jöns, som kallade folket till förplägningen, ansågs stå strängt under toffeln. — Upplynningsvis bör ock nämnas, att presten i församlingen och inspektor Krona täflade om en flicka, som till sist valde presten.

Skifvarp, Wemmenhögs härad.

Ud å tuda, tromma,
 Jinns bör ¹⁾ alle komma,
 Lätt ²⁾ mann ³⁾ moer bromma
 Litt iblann, sann.
 Här går prästen
 Me sin vide krave,
 Kåss, hårr västen
 Pusar ⁴⁾ po hanss mave!
 Hann kann ässe dricka,
 Vin jer mod i bricka,
 Han tar säj en flicka,
 Såmm går an, sann.
 Var e fruen hänne?
 Kronan me sin pänne ⁵⁾
 Sätter najje ⁶⁾ tjänne
 I vår årt ⁷⁾, sann.
 I ska veta,
 Bröder, ad i Smålen,
 Där di eder
 Havrabrö ti kålen,

¹⁾ bjuder ²⁾ låt. ³⁾ gerna. ⁴⁾ är yfvig. ⁵⁾ käpp. ⁶⁾ noga
 (Danska nöie)? ⁷⁾ ort.

Där e Krona fudder ¹⁾
Å har sina rudder ²⁾,
Här ska han ble judder ³⁾
Vi ⁴⁾ å stor, sann.

Titt nu hit, go vänner!
Ja dåmm alle tjänner.
Här e fässtemänn
Å fässtemör, sann.
Spetóren vår
Kalased jårr po gåren,
I da hann når
Di säcks å tjue åren.
Kommer manna, påga,
Töser, Sparra, Kråga,
Vi går did å kåga ⁵⁾
Alle mann, sann.

Flutt di, tjocka Mätta,
Me din höja hätta
Tjarrsti ⁶⁾ ska nu sätta
Framm en bántj, sann.
Kly nu åpp,
Når alle ser spetóren!
Hann kann bra slå
I di glas po boren.
Nå, så ta mi drånen ⁷⁾,
Drittjer vi i bannen
Fårr dänn fusste ⁸⁾ sånnen ⁹⁾,
Såmm hann får, sann.

¹⁾ född. ²⁾ rötter. ³⁾ gödd. ⁴⁾ vid. ⁵⁾ koxa, glo. ⁶⁾ Kerstin. ⁷⁾ lindrig svordom. ⁸⁾ förste. ⁹⁾ sonen.

Titt nu hit, go vänner!
Ja dåmm alle tjänner.
Här e fässtemänn
Å fässtemör, sann.
Här e monnga
Såmm vill väl ble juta ¹⁾,
Männ di uhånnga ²⁾
Di vill tit ämmbútta ³⁾.
Här e monnga öser ⁴⁾
Blann di Smålanns töser,
Åmm du ej bler böser ⁵⁾,
Skaff mann hit, sann.

Visan går ti änna ⁶⁾
Vi får himm nu ränna
Å vår nesa vänna
Åmm ijänn, sann.
Vi e bunner ⁷⁾,
I marn ska vi ti håua.
Ack var tjunner ⁸⁾
Lätt åss rolet såua!
Ja, vi e rasska kara,
Vi ska sjonnga å tralla.
Hann ska våss frammkålla
Rätt i marn, sann.

1 M. "Gud hjelpe och Gud tröste mig".

Abekås, Wemmenhögs härad.

Gu jällpe å Gu trusste ⁹⁾ mäj,
Såmm ska ha däj
Me dinne slarrvede räcken.

¹⁾ gift. ²⁾ ostyriga, ostadiga. ³⁾ byta om. ⁴⁾ föraktlig benämning på fruntimmer. ⁵⁾ ond. ⁶⁾ går till ända. ⁷⁾ bönder. ⁸⁾ beskedlig. ⁹⁾ tröste.

Når pipan går å tromman slår,
Å tromman slår,
Så ska du fullja me tråppen.
Häj å ho å ha,
La dänn visan gå,
Bryta kvissta små,
Läggja dämm po skrå ¹⁾.
Leva männde ja sämm fågelen,
Sämm fågelen,
Sämm bor i lonngen ²⁾ dänn gröna.

Väl kann ja vöua ³⁾ rätt å slätt
Vöua rätt å slätt,
Männ innte kann ja vöua ruder ⁴⁾
Väl får ja dänn sämm ja ska ha,
Dänn sämm ja ska ha
Förutan sjännker å muder ⁵⁾.

Når sämm ja går ti min lille vänn,
Ti min lille vänn,
Så får di andre ont i magen,
Så sier di: »va ska du me dänn,
Va ska du me dänn?
Hann e bo fatti å naken.«

Ebled ⁶⁾ e bode gult å grant,
Bode gult å grant,
Männ dätt är ormstöcked innje.
Gåssen e bode fager å fin
Bode fager å fin,
Männ hann har fallskhet i sinnje.
Häj å ho å ha etc.

¹⁾ på skrå = korsvis. ²⁾ lunden. ³⁾ väfva. ⁴⁾ rutor. ⁵⁾ mutor.
⁶⁾ äppet.

17. Galtavisan.

Åkarp, Bara härad.

Vår galt hann haver sänkt si,
I kårran ¹⁾ har hann dränkt si,
Männ inngen av åss alla
Ju konne dätt betäntja.
Männ ud vi mässte gå,
:||: Ätte hånåm leta må. :||:

Vi jittj i tvänne daga
Å ätte hånåm lette,
Å ännelin åmm kvällen
Vi hånåm nu hitte
I kårran där hann lå,
Ja, di bussterna ²⁾ vi så.

Vi blevo ju så glaa,
Når vi så vår galt i vanned,
Vi fnalla ³⁾ tag i bussterna
Å dro han åpp po lanned.
Si, här liggjer ju vår galt,
Såmm si dränkt i vanned kalt.

Vi jinnast hånåm stocko
Å läto bloed ringa,
Fårr kårven dänn va bårte.
De kann en väl besinnga,
Ad bloed de va svalt,
Når hann lå i vanned kalt.

¹⁾ gödselstaden. ²⁾ borsterna. ³⁾ fattade.
Teckningar och Toner ur Sk. allmogens lif.

Si, åtta marker isster
Å fjortan ponng sjinntja
De va där i vår galt,
Dätt skolen I få veta.
Fårr flässjed de va bra,
Ja de dude ¹⁾ ju å ha.

Å nu så ska vi suppa
Å hålla våss glaa
Me flässj å panntåffler
Å lånnga fittamada ²⁾.
Fårr fitted de va bra,
Ja, de dude ju å ha.

Nu slutar ja min visa,
Fårmanar eder alla,
I aiten era grisa,
Så ad di innte falla
I kårra äller gråv ³⁾,
:||: Där fårkårrtar di sitt blo. :||:

18. Tjarrinjavisan ⁴⁾.

Snårestad, Ljunits härad.

Två stora belvánta ⁵⁾, två stora träsko.
Horråmm, häjj!
Bonens ⁶⁾ tjarrinj honn tjörer plau ⁷⁾.
Hörens ⁸⁾ tjarrinj honn bryder mäjj ⁹⁾.

¹⁾ dugde. ²⁾ flottmatar. ³⁾ grop. ⁴⁾ käringvisan. ⁵⁾ belgvantar.
⁶⁾ bondens. ⁷⁾ plog. ⁸⁾ herdens, vallhjonets. ⁹⁾ bryter löfruskor, »maj».

Tjörer honn plau, så sår honn korn.

Tåssjemannens ¹⁾ tjarrinj honn läggjer i lo.

Läggjer honn i lo, så läggjer honn innj.

Sjeparens tjarrinj honn vänntar po vinnj.

Vänntar honn po vinnj, så vänntar honn po vär ²⁾.

Skomagarens tjarrinj honn barkar lär ³⁾.

Barkar honn lär, så vrier ⁴⁾ honn bej ⁵⁾.

Spilemannens tjarrinj honn spilar po lej ⁶⁾.

Spilar honn po lej, så slår honn po tromma.

Fällsjärens ⁷⁾ tjarrinj honn lejer ⁸⁾ en skramma ⁹⁾.

Lejer honn skramma, så lejer hon sår.

Tummersmannens tjarrinj honn buggjer en går.

Buggjer honn går, så buggjer honn åpp.

Svarrvarens tjarrinj honn svarrvar en råck.

Svarrvar honn råck, så svarrvar honn rull.

Suldatens tjarrinj honn ropar patrull.

Ropar honn patrull, så drar honn ud varrja.

Farrjärens ¹⁰⁾ tjarrinj honn farrjar en harrva ¹¹⁾.

Farrjar honn harrva, så farrjar honn fjel ¹²⁾.

Tjelsmannens ¹³⁾ tjarrinj honn smier en tjel ¹⁴⁾.

Smier honn tjel, så smier honn rinnj.

Lännsmannens tjarrinj honn drar si ti tinnjs.

Drar honn si ti tinnjs, så fäller honn sag.

Tättjärens ¹⁵⁾ tjarrinj honn tättjer et tag.

1) tröskmannens. 2) väder. 3) läder. 4) vrider. 5) beck. 6) lek.
7) fältskärens. 8) läker. 9) skråma. 10) färgarens. 11) härfva. 12)
bräde, planka. 13) kopparslagarens. 14) kittel. 15) taktäckarens.

Tättjer honn tag, så tättjer honn fort.
Sjuttens ¹⁾ tjarrinj honn sjuder en jort.

Sjuder honn jort, så sjuder honn hinnj ²⁾,
Släjttarens tjarrinj honn släjttar et svin.

Släjttar honn svin, så läggjer honn i salt.
Mularens tjarrinj honn maler malt.

— — — — —

Herr Holger.

Melodi efter Anna i Espet, upptecknad af Axel Ramm.

Temligen långsamt.

Fru Ta - la hon dröm-de en dröm i natt, vak
upp, här är en god tid, att den ri - ke herr Hol-ger han
skul-le ge tappt, den ri - ke herr Hol-ger.

abc. 1. Fru Tala hon drömde en dröm i natt, —
vak upp här är en god tid, —
att den rike herr Holger han skulle ge tappt, —
den rike herr Holger.

b. 2. »Jag drömde, jag drömde om vår gångare grå,
han bar dig till tinget, du dödde derpå.

¹⁾ skyttens. ²⁾ hind.

Varianter: vers 1. att herr Holger han skulle ge Danmark i skatt.
att herr Holger han skulle i Danmark ge skatt.

- c.* 3. Jag drömde om eders lille smukke hund,
han bar ditt hufvud i rosendelund.»
- b.* 4. »Min kära fru Tala, du säg icke så!
Dina drömmar kan väl vakna om en åtta år.»
- * 5. Fru Tala hon hade ej drömmen talt ut,
förr'n de stötte på dörren med stänger och spjut.
- c.* 6. De stötte på dörren med stänger och spjut:
»Är herr Holger här inne, så skall han här ut!»
- c.* 7. »Mina kära hofmänner, I töfven en stund,
emedan jag kläder mig annorlund!»
- c.* 8. Herr Holger han talte till svennerna två:
»I läggen gullsadeln på gängaren grå!»
- c.* 9. De red ifrån Häckeberg, när klockan var ni,
så var de i Malmö till klockan var ti.
- c.* 10. Så var de i Malmö till klockan var tolf,
så var de i Köpenhamn, när klockan var två.
- c.* 11. När som de var komna till Köpenhamn,
der ständar kung Kristian på hvitan den sand.
- c.* 12. »I varen välkommen, herr Holger, till mig!
Går in i stenstugan, dricker mjöd och vin!»
- c.* 13. »Mig lyster ej mjöd, mig lyster ej vin,
jag vill ända mitt ärende och resa igen.»
- ac.* 14. Kung Kristian han läste de brefferna i:
»Herr Holger, herr Holger, det kostar ditt lif!»

- c.* 15. »Min söta kung Kristian, I skänken mig mitt lif!» —
»Om du sjelfver ej hade varit skulden häri!»
- a.* 16. »Antingen vill du ligga eller stå?
Mäster Jacob skall taga ditt hufvud ifrå!»
- a.* 17. »Antingen vill du sitta eller vill du stå,
eller vill du den jungfrun till mötes gå?»
- ac.* 18. »Jag står, jag står, så länge jag kan,
och se'n vill jag taga den jungfrun i famn.»
- * 19. Så bad han få breda sin kappa den blå,
så att blodet det kunde få rinna derpå.
- a.* 20. Den jungfrun hon klippte det hufvudet af,
så blodet det neder till fötterna rann.
- a.* 21. Så togo de hufvudet så blodigt det var,
så sydde de till det med remmerna två.
- c.* 22. Så talte kung Kristian till borgmästarne fem:
»I följen herr Holger till Skåne igen!»
- a.* 23. Så viste de ut två redliga män,
som följde herr Holger till Skåne igen.
- c.* 24. Fru Tala hon sprang sig i högsta den loft,
så såg hon sin herre bak rosendelund.
- * 25. Fru Tala hon såg genom fönsteret ut,
då såg hon sin herre komma på ön.
- a.* 26. »Antingen är min man drucken eller i Danmark vred,
emedan han rider på hästen så sned?»

Var.: vers 21: med remmerna sju.

» » 22: till svennerna fem.

- c.* 27. När fru Tala fick veta hennes herre var död,
så domnas hon under skarlahanen röd.
- c.* 28. När fru Tala fick veta hennes herre var lik,
så domnas hon under skarlahanen hvit.
- c.* 29. Herr Holger blef begrafven i Genarp, när klockan
var tolf;
när klockan var elfva, så kom han igen.
- abc.* 30. Han klappar på dörren med fingrarne små:
»Fru Tala stig upp och drag låsarne frå!»
- bc.* 31. »Med ingen så hafver jag stämman utsatt,
och ingen så släpper jag in uti natt!»
- abc.* 32. »Min kära fru Tala gif bonden sin ko,
för i helvete der är så svårt att bo.»
- a.* 33. »Nej, förrän jag vill göra mina barn fattiga med mig;
så vill jag i helvete bränna med dig.»
- a.* 34. »Fru Tala gif Romman och Skromman igen,
för i helvete är svårt att brinna för din vän.»
- a.* 35. »Nej, om jag skulle så flyta i helvete som en svan,
så vill jag ej blifva utfattig, försann.»
- a.* 36. »Ge tillbaka, hvad jag med orätt har fått!»
c. »Hvad blir det då till arfvingarne två?»
- a.* 37. »Ge tillbaka, hvad jag med orätt har ta'tt (tagit):
Eksholm, Svartekärr och Toppegård.»
- abc.* 38. »Far du i helvete med svennerna dina,
så kommer jag efter med möerna mina.»

Var. vers 31: ej heller drar jag låsen ifrå i natt.

I.

Denna i alla afseenden synnerligen märkliga folkvisa, som enligt nu lefvande personers berättelse i början af århundradet var synnerligen populär inom Lyngby och Genarps socknar (Bara härad), hör till de ytterst få folkvisor, som namngifva en särskild skånsk person. Några dylika finnas visserligen i Grundtvigs Danske Folkeviser, men med svenska ord finnes, så vidt känt är, endast en och annan om slaget vid Helsingborg och »Måns Bocks» uppträdande. Denna nu meddelade visa utgör därför äfven i det fragmentariska skick, hvori den här säkerligen framträder, en dyrbar fornlemning, hvars räddande från glömskan varit en lycklig tillfällighet. Att visan fallit ur folkets minne beror kanske dels derpå, att den af forne egare till Håckeberga blifvit förbjuden att sjungas, dels att den enligt en persons yttrande innehåller ett »så räligt trams» om helvete o. d., att vår för banala kärleksvisor mera benägna tid upphört att lära sig den. Visan finnes, oaktadt fleres påstående om motsatsen, ej i svenskt tryck, enligt hvad Bibliotekarien R. Bergström meddelat; den är ej heller förr veterligen upptecknad hvarken till ord eller melodi.

Sådan som den nu framträder, är den emellertid endast ett restitutionsförsök. Ingen af de många personer, som besökts, har nämligen kunnat påminna sig den fullständigt och den vers-ordning, som här är följd, är ett verk af meddelaren. Ingen vet bättre än han, huru bristfälligt detta försök utfallit, men för den större allmänhet, som denna bok är afsedd för, är det säkerligen intressantare att läsa visan som ett samladt helt än i de olika fragment, hvori den annars måst meddelas. För att dock gifva en sammanfattning af de från olika håll hopsamlade versernas meddelare, har framför hvarje vers satts en bokstaf, hvarvid

a betecknar: Anna Andersson i Espet (Genarps socken),

b » Fru Elers i Lund och

c » Per Persson i Gyllebohus (Genarps socken),

hvilken sistnämnde är den, som kommit i någ det mesta, ehuru den melodi han använde till sitt skaplyne var betydligt modernare än den af Anna i Espet sjungna. Verserna 5, 19 och 25 äro restituerade efter en af stud. Rydner meddelad orimmad uppteckning utaf dem.

Fast visan fallit ur minnet, är sägnen ännu lefvande på folkets läppar och herr Holger med sin fru Tala är ingen okänd storhet i Håckebergas natursköna nejder. Ingen af de personer jag samtalat med har dock lemnat en så fullständig sägen, som dragon Udd.

Jag hade i tidningarna utfärdat ett upprop att de, som kunde denna visa, skulle meddela sig med mig. En dag klappar det på min dörr och in träder en gammal krigaregestalt, som gör ställningssteg, så att bordet hoppade och jag förvånad vände mig om. »Är detta magistern, som har skrifvit i tidningen om herr Holger?» frågade han. »Ja men»,

svarade jag. »Ja se jag är dragon Udd och jag kan den visan. Men jag får väl något för mitt besvär?» »Ja gerna, svarade jag, om Udd kan någonting af den.» Så slog sig Udd ned och berättade följande.

Dragon Udds berättelse.

»Der vägen kröker af åt Skoggård (under Häckeberga) ligger en slät plan, som folket kallar Vången. Der har Häckeberga gamla-gamla slott legat. Der ville också den rike herr Holger bygga upp Genarps kyrka. Men hvad som om dagen bygdes, refs om natten ned och herr Holger förstod derutaf, att kyrkan ej fick ligga på den platsen. En klok man gaf honom då rådet, att om det fans några tvillingstutar på Häckeberga skulle dessa sättas för en vagn, på vagnen skulle läggas en stock och sedan skulle stutarne få gå, hvar de ville. Der de stannade, der skulle kyrkan byggas. Så skedde och nu fick herr Holger bygga kyrkan i fred och ro.

Om man ser i kyrkan, så finnas vapen på tre sidor på herregårds-läktaren. Det är de personers vapen, som voro närvarande vid kyrkans invigning. Vid det tillfället ville herr Holger uppträda med ståt och skulle låta göra silfverskor åt sin ridhäst. Men eftersom han var snål, så rik han var, så lät han höra efter, hvad det kostade att få sådana i Ystad, i Malmö och i Lund. I Lund var det billigast och der blefvo skorna gjorda. Herr Holger lät göra tre silfverskor och en guldsko, men guldskon lade han ej under hofven, utan lät sätta dit en jernsko. Så red han in i kyrkan och midt framför altaret lät han hästen stanna och höll upp guldskon, så att alla skulle kunna se, huru rik han var.

Men så rik han var, så var han allt en rackare ändå, för han slog under sig den ene egendomen efter den andre, och det vore synd att säga, att det gick på ett ärligt vis. Stor och mäktig var han, så att ingen vågade sätta sig upp emot honom och alla kallade honom »den lille kungen i Skåne». Och det hade han allt fundamentet på att bli, men helst ville han förstås bli kung i hela Danmark.

Men det tyckte inte den rätte kungen om, utan lät kalla herr Holger till sig och förhöra honom, Och när det var slut, lät kungen halshugga honom. Sedan lät kungen sitt folk binda fast Holgers hufvud vid kroppen med remmar; och skickade honom i den uniformen till Häckeberga. När fru Tala fick se honom sitta på hästen, tyckte hon, att han såg besynnerlig ut, men lät sedan begrafva honom i Genarp, der man än i dag kan få se hans lik med det afhuggna hufvudet, som ligger löst för sig.

Men det förstår man nog, att en så orättvis karl inte kunde få ro i grafven. Och han spökade på Häckeberga och bad fru Tala lemna igen de gårdar han fått på orätt sätt. Men fru Tala sade:

nej förrän jag vill göra mina barn fattiga med mig,
förr vill jag bränna i helvete med dig.

Men han var ändå envis, så att fru Tala blef arg och sade till sist:
res du före till helvete med svennerna dina,
så kommer jag efter med möerna mina.

En tid derefter, hur långt det var, var hon ute och åkte med sina två döttrar. Kusken och betjenten ante oråd och hade knifvar med sig. Just när de kommit dit, der det gamla slottet legat, började hästarne skena. Då skuro betjenten och kusken af vagnslinorna och hoppade sedan af kuskbocken; men vagnen stannade icke, utan rullade på och försvann med fru Tala och båda döttrarna i ett hål, der nu den lilla gölen fins, som de kalla för *Fruare-sjön* (fru-sjön), som ligger vid Vången, der det gamla gamla slottet legat. Ja, så for då fru Tala med möerna sina till helvete.

Många gånger har det der herrskapet spökat. Man ser dem komma åkandes vid jultiden — det vete sjuttan, hvarför sådant otyg skall vara mest ute vid den tiden, — och då komma de från Lund till Häckeberga i en vagn med fyra hästar, och två hundar springa alltid före vagnen. Det är sannerligen inte roligt och inte helsosamt att möta det åkepaget, det kan han då lita på!»

Så ungefär berättade dragon Udd sägnen om herr Holger. Af visan kunde han ej mer än de båda verser, som han inflickade i berättelsen, men vi skildes ändock åt som goda vänner.

Vid sägnen bör anmärkas, att benämningen »lille kungen i Skåne» ej tillhör sägnens herr Holger, utan Tage Ottoson Thott till Eriksholm (född 1580, död 1658), således en senare personlighet än den sägnen syftar på. Vidare bör nämnas, att den kista i Genarps kyrkas norra grafkor, hvilken påstås innehålla herr Holgers lik, enligt på densamma anbragt plåt tillhör den »höyädle och welborne Tage Krabbe til Gunderslef Holm» (f. 1630, d. 1676). Herr Holgers vackra och väl uthuggna liksten, der han sjelf och hans båda hustrur äro afbildade i kroppsstorlek, finnes numera vid brunnen i Lunds domkyrkas krypta. Vidare bör nämnas, att dragon Udds påstående om att vapnen på »herregårdsläktaren» i Genarps kyrka tillhöra de personer, som voro närvarande vid kyrkans invigning, är origtigt. Enligt inskriptionen har fru Mette Rosenkranz der låtit uppsätta dem för att visa sina »16 anner» på sitt fäderne och möderne och mannens, Niels Krabbes, likaledes »16 anner» på fäderne- och möderne-sidan.

Visan innehåller emellertid ett drag, som saknas i sägnen. I visan talas om att »taga jungfrun i famn» och att »jungfrun hon klippte det hufvudet af», hvilket drag visar, att till grund för folkvisan ligger en mycket gammal föreställning om ett straff, som åtminstone i slutet på medeltiden användts. I inquisitionens historia berättas ej sällan om en tortyr, som kallas jungfrukysen och enligt Meyers Konversationslexikon var under medeltiden »jungfru» benämning på en maskin, som bestod af skarpa skärande klingor, hvilka af sig sjelfva slogos tillsammans, när

någon ställes framför jungfrubilden¹⁾. Äfven det engelska ordet *maiden* (jungfru) har ungefär samma betydelse. I Sachs' tyskfranska ordbok öfversättes detta instrument med »*oubliettes*», hvarmed vanligast menas mörka underjordiska rum, hvori fångar finga försmäktade, men enligt en tradition voro oubliettes ett slags djupa hålör, hvars sidor voro försedda med utstående knifblad så att den lefvande menniska, som kastades ned i hålan, gräsligt stympad nedföll på hålans botten. I slaviska språk (t. ex. polska och serbiska) betyder ordet *panna* dels jungfru, dels något slags tortyrinstrument för fångar. I svenskt medeltidsspråk förekommer jungfru ej i denna betydelse, men i »Domare Reglor» nämnes § 38: »Thet är ett uppenbart öfverwäld med jungfrur och annor sådana plågor, som brukas». Märkligt nog omnämnes i Svenskt konversationslexikon (Stockholm 1847), att »jungfrukysen var ett ibland de tortyrmedel, som under partitiden användes, men hvilket af Gustaf III afskaffades». Oehlenschläger talar på ett ställe om »*den blaa jomfru*» och E. T. Kristensen, den kände samlaren, har meddelat mig, att sägner om »den blaa jomfru» i Köpenhamn, som hade skarpa knifvar i stället för armar, äro mycket vanliga i Danmark. I »Sagn fra Jylland» har han redan upptagit flera sådana.

Äfven ett annat drag i visan visar tillbaka på medeltida åsichter. Då nämligen herr Holger ber fru Tala återlemna orättfånget gods, emedan det är »svårt att i helvete brinna», ligger ju deri en bestämd häntyding på den katolska föreställningen om skärselden.

Visan har sålunda en mycket hög ålder. Men i dess nuvarande skick och sådan som den här meddelats, hänför den sig till en viss bestämd person, ehuru visserligen icke den i visan uttryckligen nämnde. Under forskningen efter denne, har åtskilligt af intresse blifvit upptäckt och det är detta, som här nedanför skall i korthet meddelas.

II.

Det ställe, der det i visan omtalade spökeriet försiggår, är det gamla herresätet *Häckeberga*, hvars slott numera ter sig som en af Skånes allra vackraste byggnader. Den kringliggande nejden är af en ovanligt skön beskaffenhet och få ställen i Skåne kunna framvisa en sådan naturens fågning, som der råder. Så långt skrifna handlingar gå tillbaka, har också Häckeberga varit bebodt af högättadt och mäktigt folk och dess historia erbjuder många omvexlande och romantiska drag. Med skäl förvånar sig derfor professor Ljunggren i »Skånska herregårdar», att han ej lyckats uppspana några folksägner e. d. om detta herresäte, men att sådana ej saknas, har man kunnat finna af det föregående.

Före den ståtliga borg, som den nuvarande egaren af Häckeberga låtit uppföra, fans der en annan (afbildad i Ljunggrens ofvannämnda

¹⁾ Om jungfrukysen i Tyskland se: Das Buch für Alle 1878, sid. 167.

verk), hvars upphofsman var just den person, som i folkvisan kallas »den rike herr Holger». På baksidan af ett porträtt af honom, som länge bevarades på Häckeberga, lästes orden: »dette er den rige herr *Holger Ulstand Gregerson*, som lod bygge Hickebierrig, den bygnede der den staaer. Han dødde i Københaffn 1542 oc ligger begrafvidt i Lunds Domkirke emellem begge sine husfruer, fru Anne Podebusch oc fru Helle Hack». Herr Holger skref sig till Skabersjö och var son till Gregers Ibsen Ulstand till Thorup och fru Else Bille samt var den mest berömde mannen med namnet Ulstand, hvilken slägt enligt Söphia Brahes ord »haffuer waret en fornemme Slecht herudi Riget wed 300 aar». Han hörde först till Frederik I:s i Danmark vänner och var flera gånger öfver i Sverige i beskickningar till Gustaf I. Efter Fredriks död slöt han sig till Christian II:s parti, men ändrade snart tänkesätt och öfvergick till Christian III, hos hvilken han snart kom i sådan nåd, att han återigen flera gånger blef sin monarks sändebud till Sverige. I fred och lugn slutade herr Holger sitt »berömliga och verksamma» lif år 1542. Hans hustrurs namn äro ofvan nämnda och bland hans åtta barn må nämnas *Thalle*, gift med Powell Laxmand till Boszöe. Men ingen af hans hustrur hette Tala och i hans lif förekommer heller ingenting af det, som i visan tillägges honom, hvarför visan tydligen måste syfta på andra tilldragelser och på andra personer¹⁾.

Hvem kan då visan besjunga?

Holger Ulstand var, som man sett, för andra gången gift med Helle Hack, med hvilken han fick Häckeberga. Denna Helle hade ärfvt denna gård efter sin fader *Nils Hack till Hickebierrig*, som var gift med *Thalle Brostrup*, en brorsdotter, till den kände erkebiskopen i Lund. Denne Nils Hack nämnes redan 1487 som danskt riksråd och åren 1498—1506 omtalas han ofta, vanligast med tillägget »Wepnere». I uppgiften om den krigsstyrka kung Hans hade samlad i Kalmar för fredsmötet 1505 förekommer äfven: »Niels Hacks skyff (skepp): Niels Hack sielff XIIte». Säkerligen i slutet af år 1507 dödades han i en duell med Anders Bille till Søholm, emedan i danska Geheime-Archivet förekommer ett »vittnesbref» att år 1508 lördagen, som var förste »sögnething» efter jul, uppböd välbördig sven Anders Bille, väpnare, på Lunds Landsting full mansbot efter Skånelagen för »gelder mand oc geff Nighels Hack i Hikchæbergæ», hvilken han »slagit ihjel», och framgafs samtidigt bevis, att han för samma dråp hade stått uppenbar skrift.

I Corylanders »Lunds Domkyrka» berättas, att erkebiskop Brostrup pantsatt och förskingrat en hel del af domkyrkans gods och klenodier till sina släktingar. Då hans efterträdare, den kraftfulle »Birgerus de

¹⁾ I förbigående må nämnas, att äfven en annan skånsk adelsman kallats »den rike Holger», nämligen Holger Rosenkrands till Glimminge och Demmestrup (i Danmark) f. 1586, d. 1647.

norre Hallandia» sökte återvinna dem, hindrades han deri af de Brostrupske arfvingarne, »som voro de värsta fiender kyrkan någonsin haft och ibland dem den förnämste Nils Hack till Heckeberga, som hade slagit under sig många kyrkogods». Det är just denne nu omnämde Nils H., som härmed åsyftas, såsom framgår af åtskilliga handlingar i danska Geh.-Arch.

Emellertid har ungefär samtidigt med denne funnits en annan Nils Hack, som ofta blifvit sammanblandad med den förre¹⁾, så mycket mer som äfven han varit gift med en Brostrup. I Hemming Brostorps testamente af år 1503 skänkes bl. a. till svågern Nils Hack på Mogenstrup en guldring och till svågern Nils Hack på Häckeberga detsamma samt till hvar och en af deras hustrur, Brostrups systrar, en nobel. Såvidt jag kunnat finna, skrifer sig denne senare Nils H. aldrig till Häckeberga, utan alltid till *Månstorp*, såsom t. ex. åren 1503, 1508, 1511 och 1513—4 I en handling i danska Geh.-Arch. nämnes han uttryckligen såsom »unge Nils Hack i Månstorp».

Denne Nils Hacks släktskap till den förre har hittills varit omtvistad. Sophia Brahes slägtbok lemnar endast otydliga uppgifter, men enligt Cand. Wads meddelande finnes i de Klevenfeldske Stamtavler (i danska Geh.-Arch.) följande ättelängd:

Anders Hack till Hickebierig

Mogens Hack til Hickebierig.

David Hack.

Nils Hack til Hickebierig.

Nils Hack den unge til Mogenstrup.

Denne senare Nils H. blef mest ryktbar för en försäljning af Månstorp, om hvilken gård mellan Torbern Oxe och Henrik Krummedige uppstod en förtviflad process, som urartade till öppen fejd. Föröfrigt var han en af Christian II:s tillgifnaste anhängare. Ensam bland hela adeln förblef han honom trogen; han sökte ställa till uppror bland Skånebönderna till förmån för denne; och då han ej lyckades deri, drog han till Malmö, der han uppmuntrade borgerskapet att hålla stånd mot Fredrik. Hans förhoppningar svekos, Malmö föll, Hack kom i kung Fredriks händer, fördes till Köpenhamn och dömdes af riksrådet fredagen näst efter St Mattiæ Apost. dag 1524 från lif och gods²⁾, — samma öde, som fem år derefter träffade en annan af Christian II:s anhängare, Nils Brahe till Vanås.

Visan, i dess *nuvarande skick*, syftar, såsom man kan finna, antagligen på denne *senare Nils Hacks tragiska öde*. Der talas ju om, att kungen (eller herrarne) läste i brefven och sade: »det kostar ditt lif», hvilket ju syftar på landsförräderi, hvartill Nils Hack gjort sig skyldig mot

¹⁾ Det är prof. Ljunggren i det utmärkta arbetet »Skånska herregårdar», som först påpekat, att två Nils Hackar funnits samtidigt, ehuru ett nyare material stått mig till buds, hvarigenom de bestämdare kunnat åtskiljas.

²⁾ Egendomligt nog uppgifver Svenskt Biografiskt lexikon, Ny följd, att »Niels Hack blef halshuggen på Christian II:s befallning 1522».

den nye konungen. Att visans hjeltinna heter fru Tala beror antagligen på ett minne af Nils Hacks den I:s myndiga hustru, fru Tala Brostrup. Att i visan Holger Ulstand blifvit insatt i st. f. Nils Hack II kan förklaras deraf att i folkminnet bilden af den store och mäktige »rike herr Holger» utträngt bilden af kungavännen Hack. På ett sådant öfverflytande af sägner från ett mindre känt till ett mera bekant namn finnas mångfaldiga exempel.

III.

Emellertid visar sig vid ett närmre betraktande, att visan är betydligt äldre än Nils Hack, såsom delvis redan påpekats. Ännu bestämdare framgår detta vid en jämförelse med dess danska motsvarighet, den af E. T. Kristensen i »Gamle jyske Folkeviser» meddelade »märkelige gammeldags Visen» om »rige Hr. Holger». Prof. Grundtvig säger i inledningen till visan: »denna visa får förökad betydelse på grund deraf, att den i verkligheten måste betraktas som ett rotskott af den berömda »Marsk Stigs visa», hvaraf hittills ej något spår funnits i nutidens tradition. Ehuru namnet är försvunnet och innehållet förändradt ända till oigenkännelighet, kan man med visshet antaga att både början och omqvädet i visan ha tillhört en på folkets läppar bevarad form af denna, en af Danmarks förnämsta medeltidsvisor».

Det är omöjligt att här ingå på en mera detaljerad jämförelse mellan dessa olika visor. Den svenska, sådan den här är meddelad, skiljer sig synnerligast i afslutningen högst betydligt från de danska. Under det dessa tyckas vara sammansatta af tvenne visor, synes deremot den svenska vara ett helt och sammanhängande stycke. I den danska talas ej det minsta om återlemnande af orättfånget gods, utan der råder Holger sin hustru (Mette) att fara till Norge, emedan Danakonungen traktade efter hennes ära. Den svenska slutar ju ock något hastigt, men i fullständig samklang med den ton, som genomgår det sista allt häftigare förda samtalet.

Den svenska visan behöfver därför ej, såsom man möjligen skulle kunna förutsätta, vara af danskt ursprung, d. v. s. en direkt öfversättning från danskan. Snarare får man då såsom ofta anse, att de båda folkvisorna, efter att hafva utgått från ett gemensamt motiv, utbildat sig hvar och en i sin särskilda rigtning och att på grund deraf olikheten blifvit så stordem emellan.

Det är min pligt att, innan jag slutar, framföra mitt hjertliga tack till de många, som lemnat mig upplysningar af olika slag. Särskildt bör här nämnas kontraktsprosten G. Strömer i Lyngby, som först hänvänt min uppmärksamhet på denna intressanta fornlemning; och det är i första rummet hans förtjenst att denna visa kommit att räddas från glömskan.

Axel Ramm.

Folklifsskildringar.

Anna:

å ja får Pär.

Sven:

Ja, lycklig kärlek det högsta är
Bland hela jordlivets gammen.

Alla:

Ja, lycklig kärlek det högsta är
Bland hela jordlivets gammen.

(Ridån faller.)

Folkmusik.

1. Herr Peder.

Andante.

Snårestad, Ljunits härad.

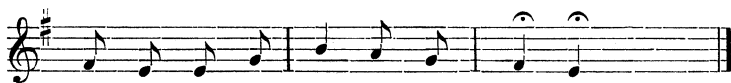
Herr Pe - der han tje - te på ko - nun - gens gård För

pen - nin - gar och väl - skur - na klä - der; Så

li - tet han åt och så li - tet han drack, Han

sörj - de all - ra mest för sin kä - ra.

2. Herr Hurtig.

Moderato.

Snårestad, Ljunits härad.

Jag var väl in - te mer än på mitt fjor - ton - de

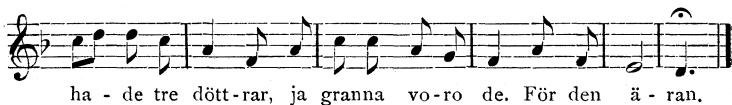
år, Då jag till Dan - ne - mark for; Det

3. Necken och Jungfrun.

Andantino.

Öremölla, Wemmenhögs härad.

4. Jungfrun och Necken.

Adagio.

Hofterup, Harjagers härad.

5. Svinaherden.

Andante.

Snårestad, Ljunits härad.

Och svi-na - her-den stod på hö - hjä - len och sang: »Krist

gif - ve att jag ha - de prin - ses - san i min famn!»

Vi ska fö - ra vå - ra run - or så väl med den ä - ran.

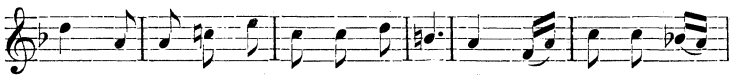
6. Jungfrun i blåa skogen.

Andantino.

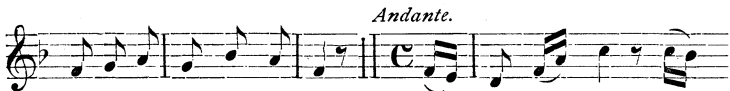
Hofterup, Harjagers härad.

Och jung - frun hon skol - le sig åt va - ker - stu - gan

gå. För lin - den hon dam - mar i lun - den. Så tog hon den

vä - gen åt sko - gen den blå. För då vardt hon i

vil - la sko - gen kom - men.

7. "Jag vet mig så grant, hvar min käraste hon bor."

Andantino quasi Allegretto.

Hofterup, Harjagers härad.

Jag vet mig så grant, hvar min kä - ra - ste hon bor, :| Hon

bor ut-i skogen allt under en lind. Ochen li - - ten ljung.

8. Jęfta.

Moderato.

Hofterup, Harjagers härad.

Det hän-de sig Jef - ta, den väl - di - ge man, Som
Han en gång drog bort ut - i främ - man - de land En

al - drig var vand till att sof - - va, Ja, när han drog
seger öf - ver Am - mon att vin - i - na.

ut, Då gjor - de han Gud Ett löf - te, som

ej var att lof - - va.

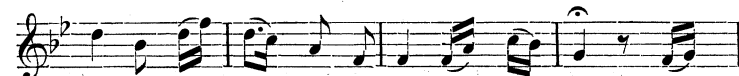
9. Skapelsevisan.

Andante.

Hofterup, Harjagers härad.

Ack Her-ren Gud Fa-der i him - me - len bor, Han

är visst en ko - nung så mäg - tig och stor, En

Her-re öf - ver lef - van - de och dö - - da.

10. "Nu få vi intet mera af denna världen ut."

Andante.

Hofterup, Harjagers härad.

Nu få vi in - tet me - - ra af den - na
Än fy - ra ki - ste - brä - - der och så en

verlden ut Men haf - va vi tjent Gud, så
sve - pe - duk.

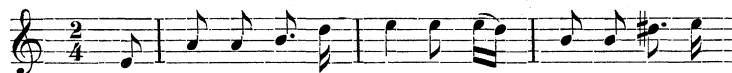

få vi him - mel - ri - - - ke.

11. Kärleksvisa.

Andante.

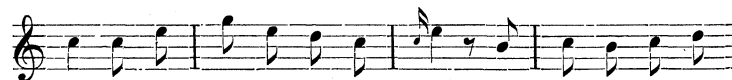
Hofterup, Harjagers härad.

Nu vin - te - ren har än - dat och som - ma - ren be -
Och lil - jan un - der träden ut - i da - lar - ne upp -

gyn - - - ner, Och al - la blad och blommor de gro,
rin - - - ner, Och duf - van ut - i e - kar - na bor.

Lär - kan och an - dra fog - lar små De sjun - ga ock i

luften så väl, De höra ic - ke upp förrän mör - ka - ste qväll.

12. Sjömansvisa.

Andante.

Hofterup, Harjagers härad.

A musical score for a song in 2/4 time, marked 'Andante'. It consists of three staves of music with lyrics underneath. The first staff begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The melody is simple and folk-like. The lyrics are: 'Ack hvad him - me - len han sy - nes va - ra mu -'. The second staff continues the melody with lyrics: 'len! Ack hvad him - me - len han sy - nes va - ra'. The third staff concludes the piece with lyrics: 'mu - - - len! Men han blif - ver väl en gång klar.' There are some decorative flourishes in the music, such as a grace note and a fermata over the final note.

Ack hvad him - me - len han sy - nes va - ra mu -
len! Ack hvad him - me - len han sy - nes va - ra
mu - - - len! Men han blif - ver väl en gång klar.

13. "Lasses Karnas visa".

Moderato.

A musical score for a song in 2/4 time, marked 'Moderato'. It consists of three staves of music with lyrics underneath. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is more rhythmic than the previous piece. The lyrics are: 'Som so - len allt up - på him - me - len klar Hon'. The second staff continues with lyrics: 'skyn - dar till sitt rum, Ja, så gör ock jag till'. The third staff concludes with lyrics: 'dig min lil - le vän Hvar tim - - ma och hvar stund.' The music features some syncopation and a final cadence.

Som so - len allt up - på him - me - len klar Hon
skyn - dar till sitt rum, Ja, så gör ock jag till
dig min lil - le vän Hvar tim - - ma och hvar stund.

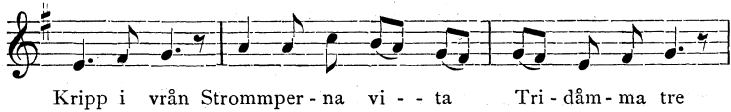
14. Visa om Wrangel.

Allegretto.

Örsjö, Wemmenhögs härad.

A musical score for a song in common time (C), marked 'Allegretto'. It consists of one staff of music with lyrics underneath. The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody is simple and folk-like. The lyrics are: 'Vränn - gel han sa - de till hu - strun sin:'. The music is straightforward and ends with a final note.

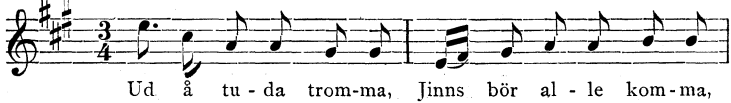
Vränn - gel han sa - de till hu - strun sin:

15. "Dybecksvisan".

Allegro vivace.

Skifvarp, Wemmenhögs härad.

Pu - sar po hanns ma - ve! Hann kann ås - se dric - ka,
 Vin jer mod i bricka, Hann tar säj en flic - ka, Såmm går an, sann.

16. "Gud hjelpe och Gud tröste mig".

Allegro.

Abekås, Wemmenhögs härad.

Gu jäll - pe å Gu trus - ste mäj, Såmm ska ha däj Me
 När pi - pan går å trom - man slår, Å tromman slår, Så

din - ne slarr - ve - de råk - ken! Häj å ho å ha!
 ska du full - ja me tråp - pen.

La dänn vi - san gå, Bry - ta kvis - sta små, Läg - gja dåmm po skrå.

Le - va månn - de ja såmm få - ge - len, Såmm

få - ge - len, Såmm bor i lonn - gen dänn grö - na.

17. Galtavisan.

Andante.

Åkarp, Bara härad.

Vår galt hann ha - ver sänkt si, I kår - ran har hann

dränkt si, Männ in - gen av åss al - la Ju
kon - ne dätt be - tän - tja. Männ ut vi måss - te gå, Ät - te
hå - nåm le - ta må, Ät - te hå - nåm le - ta må.

18. Tjarrinjavisan.

Allegro.

Snårestad, Ljunits härad.

Två sto - - ra bel - van - ta, två sto - - ra trä - sko.
Horr - åm, häjj! Bo - nens tjar - ring honn tjö - - rer plau.
Hö - rens tjar - ring honn bry - der mäjj.

19. Vallåtar.

1.

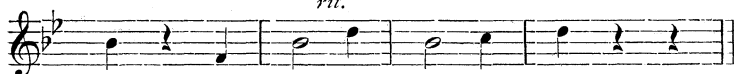
Moderato.

Oxie härad.

Mjölkpigan:

Kom Ko - la! Kom Hjel - ma! Kom - me - li - - e

rit.

kom! Kom Ko - la, Hjel - ma, höj!

Allegro.

Vallhjonet svarar:

Höj! Här e Ko - la, Hjel - ma, höj!

2.

Moderato.

Kom Ko - - la! Kom Ko - - la! Kom, kom och kom och

rit.

kom! Kom Ko - la! Ko - la kom!

Lorens Brolin.

Abekås, Wemmenhögs härad.

Polskor.

1.

The first polska is written in 3/4 time and consists of six staves of music. The key signature has one sharp (F#). The melody is primarily in the treble clef, with some accompaniment in the bass clef. The piece features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. A trill (tr.) is indicated in the third staff. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

2.

The second polska is also in 3/4 time and consists of three staves of music. The key signature has one sharp (F#). The melody is primarily in the treble clef, with some accompaniment in the bass clef. The piece features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. An accent (^) is placed over the first note of the first staff. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

3. Stenbockens polska. ("Klunkepolskan".)

Fiolen stämdes:

piz. piz. piz. colarco.

piz. arco piz. arco piz. arco

piz. arco piz. arco piz. piz. piz.

arc. arc. arc.

piz. piz.

This musical score consists of five staves in G major (one sharp). The first staff begins with the instruction *piz. arco* and features a mix of eighth and sixteenth notes, some with slurs. The second staff continues with *piz.* markings and includes some chords. The third staff has a repeat sign and a fermata. The fourth and fifth staves continue with rhythmic patterns of eighth and sixteenth notes.

Valsen.

1.

tr. tr.

This musical score is in G major and 3/4 time. The first staff shows a waltz melody with eighth and sixteenth notes. The second staff features trills (*tr.*) over the melody. The third staff contains two first endings, marked with '1' and '2', leading to a final flourish of eighth notes.

The first system of music consists of seven staves. The key signature is G major (one sharp). The first staff begins with a trill (tr.) over a quarter note G. The second staff contains first and second endings. The third staff features a fermata over a quarter note G. The fourth staff has a first ending. The fifth staff has a second ending. The sixth staff continues the melodic line. The seventh staff concludes with first and second endings.

2.

The second system of music consists of three staves. The key signature is G major (one sharp). The time signature is 3/4. The first staff begins with a fermata over a quarter note G. The second staff continues the melodic line. The third staff concludes the system with a fermata over a quarter note G.

A musical score in G major (one sharp) and 2/4 time, consisting of four staves. The first staff contains the first four measures. The second staff begins with a repeat sign and contains measures 5 through 8. The third and fourth staves continue the melody for measures 9 through 12, ending with a double bar line and repeat dots.

Bränvinspolska.

A musical score for 'Bränvinspolska' in G major (one sharp) and 2/4 time, consisting of five staves. The first staff contains measures 1 through 4. The second staff contains measures 5 through 8, with a trill (tr.) marked above the first measure. The third staff contains measures 9 through 12. The fourth and fifth staves continue the piece for measures 13 through 16, ending with a double bar line and repeat dots.

Kadrilj.

A musical score for 'Kadrilj' in G major (one sharp) and 2/4 time, consisting of a single staff with five measures of music.

This page contains ten staves of musical notation in G major (one sharp). The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Trills are indicated by the abbreviation "tr." above certain notes. The music is written in a single melodic line on a treble clef staff. The first staff begins with a trill on the G note. The second staff contains a repeat sign. The fourth staff also features a trill. The notation is dense and rhythmic, typical of a technical exercise or a short piece.

Ola Persson («Ola Sjöbo»).

Genarp, Bara härad.

Polskor.

1.

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It consists of eight staves of music. The first staff begins with a treble clef, a sharp sign, and a 3/4 time signature. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, often beamed together. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third and fourth staves show a change in texture, with some notes beamed in pairs and others in groups of four. The fifth staff features a repeat sign (double bar line with two dots) and a trill-like flourish. The sixth and seventh staves continue the melodic line with various rhythmic groupings. The eighth staff concludes the piece with a final flourish and a double bar line.

2. All verdens polska.

3. Skräddarepolskan.

A musical score consisting of five staves of music in G major (one sharp). The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The music features a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together. A double bar line with repeat dots appears after the second measure of the first staff. A fermata is placed over the first note of the third measure in the first staff. The fifth staff concludes with a double bar line.

Valsen.

1.

A musical score for a waltz in G major (one sharp) and 3/4 time. The score is written on four staves. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 3/4 time signature. A triplet of eighth notes is marked with a '3' above it. The music consists of eighth and sixteenth notes, with many notes beamed together. The second and third staves continue the melodic line. The fourth staff ends with a double bar line and a repeat sign. An accent mark (^) is placed above the first note of the final measure.

The image displays ten staves of musical notation in treble clef, with a key signature of two sharps (F# and C#). The notation includes various rhythmic patterns, slurs, and ornaments such as trills and triplets. Rehearsal marks with first and second endings are present in several staves.

- Staff 1: A series of eighth notes with slurs, starting with a quarter rest.
- Staff 2: Similar to Staff 1, but ending with a first ending (marked '1') and a second ending (marked '2').
- Staff 3: Features a complex rhythmic pattern with many beamed eighth notes and slurs.
- Staff 4: Continues the eighth-note pattern with slurs.
- Staff 5: Includes first and second endings, followed by a trill (tr.) over a triplet of eighth notes.
- Staff 6: Features two trills (tr.) over triplet eighth notes.
- Staff 7: Continues the eighth-note pattern with slurs.
- Staff 8: Similar to Staff 7, with slurs and a double bar line.
- Staff 9: Includes triplet eighth notes (marked '3') and slurs.
- Staff 10: Continues the triplet eighth-note pattern with slurs.

2.

The second system of music consists of eight staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 3/4 time signature. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff continues the melody with quarter notes D5, E5, and F5. The third staff features a repeat sign with first and second endings. The fourth staff continues with quarter notes G5, A5, and B5. The fifth staff has quarter notes C6, D6, and E6. The sixth staff continues with quarter notes F6, G6, and A6. The seventh staff has quarter notes B6, C7, and D7. The eighth staff concludes with quarter notes E7, F7, and G7, followed by a double bar line.

Tosingadansen.

Allegro.

The 'Tosingadansen' section consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff continues the melody with quarter notes D5, E5, and F5. The third staff has quarter notes G5, A5, and B5. The fourth staff continues with quarter notes C6, D6, and E6. The fifth staff has quarter notes F6, G6, and A6. The sixth staff continues with quarter notes B6, C7, and D7. The seventh staff has quarter notes E7, F7, and G7. The eighth staff concludes with quarter notes A7, B7, and C8, followed by a double bar line.

Moderato.

Two staves of musical notation in treble clef. The first staff begins with a repeat sign and contains a sequence of eighth and sixteenth notes. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns.

Vals.

Two staves of musical notation in treble clef. The first staff starts with a 3/4 time signature and a repeat sign. The melody consists of eighth and quarter notes. The second staff continues the piece, ending with a repeat sign.

Ryska polskan.

Moderato.

Seven staves of musical notation in treble clef, key of D major (two sharps), and 2/4 time signature. The piece features several trills (tr.) and a section marked *Allegretto*. The final staff includes first and second endings (1 and 2) and concludes with a repeat sign.

Hoppvals.

flageolet

bas. fl.

This musical score consists of six staves of music in G major (one sharp) and 3/4 time. The first staff features a melodic line with slurs and accents. The second staff includes a dynamic marking of *bas. fl.* and a *flageolet* marking. The third staff has an 'X' above a note. The fourth and fifth staves contain rhythmic accompaniment with repeated eighth-note patterns. The sixth staff concludes the piece with a double bar line.

3. Leipziggolskan.

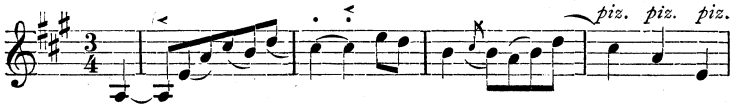
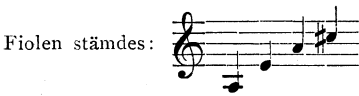
Fiolen ständes:

This musical score for 'Leipziggolskan' is in G major and 3/4 time. It consists of three staves. The first staff shows a simple melodic line. The second and third staves provide a rhythmic accompaniment with repeated eighth-note patterns. The score includes various dynamic markings such as accents (>) and slurs.

Valser.

1. Major Kocks vals (Klunkevals).

piz. piz. arco piz. piz.

2. Elfvastråket.

3/8

Bränvinsdans.

Kadrilj.

The image shows a musical score for a piece by Anders Jeppsson. It consists of eight staves of music, all in G minor (one flat). The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a 3/4 time signature. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are repeat signs with first and second endings. A triplet of eighth notes is marked with a '3' above it in the third staff. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Anders Jeppsson.

Björnstorp, Torna härad.

Polskor.

1.

The image shows the first variation of a piece by Anders Jeppsson. It consists of a single staff of music in G minor (one flat) and 3/4 time. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Musical score for five staves in G minor, 3/8 time. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and repeat signs. The key signature has two flats (Bb and Eb).

2.

Musical score for five staves in D major, 3/8 time. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and repeat signs. Performance markings include *piz.*, *arco*, and *arco colarco*. The key signature has two sharps (F# and C#).

First musical staff with treble clef and key signature of two sharps (F# and C#). The staff contains a melody and a bass line. The melody starts with a quarter note, followed by eighth notes. The bass line consists of a steady eighth-note accompaniment. Performance markings include *piz.* above the melody and *arco* below the bass line.

Second musical staff, continuing the piece. The melody features a mix of eighth and sixteenth notes. Performance markings include *arco* above the melody and *piz.* below the bass line.

Third musical staff. The melody continues with eighth notes. Performance markings include *arco* above the melody and *piz.* below the bass line.

Fourth musical staff. The melody features a mix of eighth and sixteenth notes. Performance markings include *piz.* above the melody and *arco* below the bass line.

Fifth musical staff. The melody continues with eighth notes. Performance markings include *arco* above the melody and *piz.* below the bass line.

Sixth musical staff, concluding the piece with a double bar line and repeat dots.

Vals.

First musical staff of the 'Vals' section, featuring a 3/4 time signature and a key signature of one flat (Bb). The melody is in a waltz style with a mix of eighth and quarter notes.

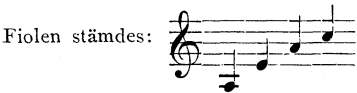
Second musical staff of the 'Vals' section, continuing the waltz melody.

Örfladansen.

Bohus' belägring.

Presto. (Dansken skjuter.)

(Svenskens jemmer.)
Andante

Allegro.

Per Munkberg.

Barsebäck, Harjagers härad.

Polskor.

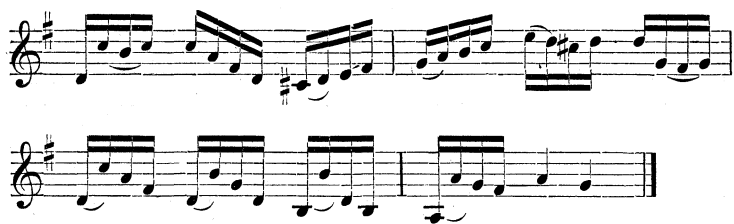
1.

2.

3.

4.

Musical score for exercise 4, written in 3/4 time. The score consists of eight staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The music is in a key with one flat (B-flat major or D minor). The first four staves contain the main melody, which features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The fifth and sixth staves provide a rhythmic accompaniment with repeated eighth-note patterns. The seventh and eighth staves return to the main melody, with the eighth staff ending with a double bar line and repeat dots.

5.

Musical score for exercise 5, written in 3/4 time. The score consists of two staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The music is in a key with one flat. The first staff contains a melody with a mix of quarter and eighth notes. The second staff provides a rhythmic accompaniment with repeated eighth-note patterns.

Four staves of musical notation in treble clef. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains four measures of music, each starting with a slurred eighth-note pattern. The second and third staves continue this pattern with sixteenth-note runs. The fourth staff concludes with a repeat sign and a final measure.

Valsen.

1.

Five staves of musical notation for a waltz in treble clef, 3/4 time, with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). The first staff starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of three sharps. It contains four measures of music. The second staff continues the melody. The third and fourth staves feature trills, indicated by the abbreviation "tr." above the notes. The fifth staff concludes with a repeat sign and a final measure.

Three staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The first staff contains a melody with eighth and sixteenth notes. The second staff contains a similar melody with some rests. The third staff concludes the phrase with a double bar line and repeat dots.

2.

Seven staves of musical notation in G minor (two flats) and 3/4 time. The first staff shows a 3/4 time signature and a melody. The second staff has a complex accompaniment with triplets. The third staff continues the melody. The fourth staff has a melodic line with some rests. The fifth staff has a melodic line with some rests. The sixth staff has a melodic line with some rests. The seventh staff concludes the phrase with a double bar line and repeat dots.

3.

The musical score consists of six staves of music in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is written in a single line. The second staff continues the melody and includes a repeat sign. The third and fourth staves introduce a second melodic line, also in a single line. The fifth and sixth staves feature a chordal accompaniment, with notes grouped by slurs and dots above them, indicating a specific rhythmic pattern.

Måns Andersson.

Hemmestorp, Efverlöfs socken, Torna härad.

Vals.

Fiolen stämdes:

The musical score for the violin consists of two staves. The first staff shows the beginning of the melody in a treble clef with a key signature of one sharp (F#). The second staff shows the accompaniment, with notes grouped by slurs and dots above them, indicating a specific rhythmic pattern. The time signature is 3/4.

The first piece is a six-staff musical score in G major (one sharp). The first two staves feature a complex accompaniment with many beamed eighth notes and chords. The third staff has a more melodic line with some trills. The fourth staff continues the melodic line with a repeat sign. The fifth and sixth staves complete the piece with a final melodic phrase and a repeat sign.

Träskovalsen.

The second piece, 'Träskovalsen', is a three-staff musical score in G major. The first staff is a bass line with a steady eighth-note accompaniment. The second and third staves are treble clef staves with a more melodic line, featuring some triplets and a repeat sign at the end.

Hoppvals («Ost och bröd»).

Musical score for Hoppvals («Ost och bröd»). The piece is in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of five staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes. The second staff includes a trill (tr.) on the final note of the first phrase. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Anders Mårtensson.

Vomb, Färs härad.

Polska.

Musical score for Polska. The piece is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp. The melody features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplet-like rhythms. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Three staves of musical notation in G major (one sharp) and 3/4 time. The first two staves consist of eighth and sixteenth notes with slurs and ties. The third staff concludes with a double bar line and repeat dots.

Vals.

Seven staves of musical notation for a waltz in 3/4 time. The first five staves are in G major (one sharp). The sixth and seventh staves transition to G minor (two sharps). The notation includes eighth notes, quarter notes, and chords, with a key signature change indicated by the addition of a second sharp in the sixth staff.

Bränvinspolska.

Musical score for "Bränvinspolska" in G major (one sharp) and 2/4 time. The score consists of five staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, with some triplet patterns. The second staff continues the melody with similar rhythmic patterns. The third staff features a repeat sign (double bar line with two dots) and continues the melodic line. The fourth and fifth staves provide a bass line with a steady eighth-note accompaniment, often using beamed eighth notes and triplets.

Birenbomskan.

Musical score for "Birenbomskan" in G major (one sharp) and 3/4 time. The score consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is primarily composed of quarter and eighth notes. The second staff continues the melody and includes a repeat sign (double bar line with two dots) at the end. The third and fourth staves provide a bass line with a steady eighth-note accompaniment, often using beamed eighth notes and quarter notes.

Ola Lans.

Norra Vallösa, Ljunits härad.

Valser.

1.

The musical score is written on a single staff in treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The piece consists of eight measures. The first measure begins with a treble clef, a sharp sign, and a 3/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The second measure features a repeat sign and a trill ornament over the final note. The third measure includes a triplet of eighth notes. The fourth measure contains a triplet of eighth notes and a trill ornament. The fifth measure has a trill ornament over a triplet of eighth notes. The sixth measure features a trill ornament over a triplet of eighth notes. The seventh measure includes a trill ornament over a triplet of eighth notes. The eighth measure concludes with a trill ornament over the final note.

2.

Musical score for a single melodic line in 3/4 time, consisting of four staves. The key signature has one sharp (F#). The first staff contains the first four measures. The second staff contains measures 5-8, with a repeat sign at the end. The third and fourth staves contain measures 9-12, with a final double bar line and repeat sign. Performance markings include accents, slurs, and triplets.

Körepolska.

Musical score for a single melodic line in 3/4 time, consisting of five staves. The key signature has two sharps (F# and C#). The first staff contains the first four measures. The second staff contains measures 5-8, with a repeat sign at the end. The third and fourth staves contain measures 9-12, with a final double bar line and repeat sign. Performance markings include accents, slurs, triplets, and trills.

Nils Svensson.

Snårestad, Ljunits härad.

Vals.

The image shows a musical score for a waltz. It consists of ten staves of music, all in treble clef. The key signature is three sharps (F#, C#, G#), and the time signature is 3/4. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several trills marked with "tr." and a wavy line above a note in the first staff. The score includes repeat signs (double bar lines with dots) and a final double bar line with a repeat sign at the end.

Marsch.

The image displays a musical score for a march, consisting of ten staves of music. The score is written in a single melodic line on a treble clef staff. The time signature is 2/4, indicated by a 'C' with a vertical line through it. The key signature is one flat (B-flat), shown by a flat symbol on the B line. The music begins with a quarter rest, followed by a series of eighth and sixteenth notes, including some beamed sixteenth-note patterns. There are several repeat signs (double bar lines with dots) throughout the piece, indicating repeated rhythmic or melodic figures. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings such as accents and slurs. The overall style is characteristic of 19th-century march music.

Ur Dybecks gårds arkiv.

Vemmenhögs härad.

Vipparedansen.

